

ויזרע יצחק

שנה ט'

<p>חג הפסח הפטרה: "בעת ההיא" טו' ניסן תשע"ז</p>	<p>יוצא לאור ע"י מדרשת "ויזרע יצחק" ע"ש יצחק בן חמו בר אסתר ז"ל</p>	<p>זמני השבת פניסה יציאה ר"ת</p>	<p>י"ב 18:29</p> <p>ת"א 18:46</p> <p>י"ג 19:43</p> <p>י"ד 20:26</p>	<p>חיפה 18:36</p> <p>19:45</p> <p>20:25</p>
--	---	---	---	--

הגיגים לפסח

"זוד אמר בניסן נברא העולם, וזוד אמר בתשרי נברא העולם" (ר"ה י:)

לכאורה, נראה שיש מחלוקת בגמרא מתי נברא העולם בתשרי או בניסן? מבאר רבי לוי יצחק מברדיצ'ב ב"קדושת לוי" שבעצם אין מחלוקת בדבר בדרך משל, לאדם שעשה מעשה שיש בו שני דברים, מצד אחד העשייה הפיזית של הדבר, ומצד שני, יש את הטעם מדוע עשה זאת. כך בעניינינו כביכול כשברא הקב"ה את עולמו עדיין לא נודע הטעם מדוע ברא הוא את העולם. ובאמת, עיקר בריאת העולם הוא כשביל להשתעשע בו עם ישראל, שיעשו את רצונו, יכירו את גדולתו ויבינו שהכל ברא לכבודו, אבל בשעת בריאת העולם עדיין לא נודע הטעם לבריאתו, עד חודש ניסן שבו יצאו בני ישראל ממצרים, וראו כולם כי הוא הא-לקים אדון העולם, וכי הוא ברא את כל העולמות, ואותו ראוי לעבוד, יוצא שבניסן נתגלה הטעם לבריאת העולם, כדי שתתגלה א-להותו בעולם, וידעו כולם כי זה היה הטעם לבריאת העולם.

"השתא הכא, לשנה הבאה. השתא עבדי, לשנה הבאה בני חורין" (הג'ד"פ)

ולכאורה, ישנה כפילות מיותרת אם "הכא" אז ודאי "עבדי" ואם "בארעא דישראל" אז ודאי "בני חורין". מבאר זאת רבי העשיל ב"חנוכת התורה" על פי המחלוקת בין רבי יהושע ורבי אליעזר שרבי יהושע סובר ש"בניסן עתידין ליגאל" ואילו רבי אליעזר סובר ב"תשרי עתידים ליגאל". וידוע שבגאולת מצרים, ששה חדשים קודם הגאולה פסק השעבוד. ומסתמא כמו שהיה במצרים כך יהיה בעתיד ששה חדשים קודם הגאולה יתבטל שעבוד המלכות. לפי זה יש לומר שהתנא בהגדה כפל את העניין שיהיה אליבא דרבי יהושע ורבי אליעזר כל אחד שיטתו. לרבי יהושע שסובר ש"בניסן עתידין ליגאל" דהיינו הגאולה השלימה אמר בהגדה "השתא הכא, לשנה הבאה בארעא דישראל", שהשעבוד יפסק בחודש תשרי שהוא ששה חדשים קודם ניסן ולאחר ששה חדשים מהזמן ההוא, דהיינו בניסן הבא, תהיה הגאולה שלימה ונהיה בארעא דישראל. ואחר כך אמר בהגדה לשיטת רבי אליעזר הסובר שבתשרי עתידה להיות הגאולה השלימה, אם כן, "השתא עבדי, לשנה הבאה בני חורין" שהתחלת הגאולה תהיה בניסן הבא ואחר כך בתשרי של שנה שנייה תהיה הגאולה, שהרי עדיין לא חזינו שום סימן לגאולה, אם כן לשנה הבאה, דהיינו בניסן, נהיה רק בני חורין.

"איכו קרבנו לפני ה' סיני ולא נתן לנו את התורה, דיינו" (הג'ד"פ)

האם נכון לומר שאילו קרבנו הקב"ה להר סיני ולא היה נותן לנו את התורה היינו מסתפקים בכך? הלא הר סיני כשלעצמו לא היה בו שום ייחוד, אם כך מה פשר ההודאה הזו? מבאר ב"זכירה לחיים" שכאשר באו בני ישראל להר סיני נאמר "ויחן שם ישראל" ומבאר רש"י "כאיש אחד בלב אחד" ועל ידי אחדות זו של ישראל זכו שפסקה זוהמתן והיו שרויים בשלום וללא מחלוקת וממילא יכלו לגבור על ההר, דהיינו היצר הרע, ולקבל את התורה. יוצא אם כך שעל ידי האחדות, גם ללא קבלת התורה, כבר זכו ישראל שתפסק הזוהמה וישוררו השלום בין איש לרעהו.

"מדוע אוכלים בליל הסדר ביצים קשות?"

השיב רבי מאיר שפירא מלובלין: "הביצים הן סמל לקשיות העורף של העם היהודי, כל כמה שהן מתבשרות זמן ממושך יותר, הן מתקשות יותר ויותר". וכך הדבר גם עם ישראל: "וכאשר יענו אותו כן ירבה וכן יפרוץ".

"נר ה' נשמת אדם" העלון מוקדש לעילוי נשמת כל מתי ישראל ובכללם:

הרה"ג אליהו דרעי זצ"ל בן סוליקה נלב"ע כג' אייר תשע"ז

יעקב בן חמו בר עיישא ז"ל נלב"ע טו' ניסן

אושיק לוי בן שולה ז"ל נלב"ע יב' סיון תשע"ז דוד כהן בן שמחה ז"ל נלב"ע ד' שבט תשע"ז תנעב"ה

מעוניין לקבל את העלון ישירות לתיבת הדוא"ל שלך? שלח מייל לכתובת: Yossef.Benhamo@gmail.com

העלון מיוסד לעילוי נשמת:

חביבה חיה בנימין בת גורג'יה ז"ל

יצחק בנימין בר שורין ז"ל

יצחק בן חמו בר אסתר ז"ל

נלב"ע יא' ניסן תשס"ז

נלב"ע יג' אדר ב' תשל"ג

נלב"ע יג' אדר ב' תשס"ה

תנעב"ה

"בכל דור ודור זוייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים" (הגדרש"פ)

אומר רבי שמחה זיסל זיו הסבא מקלם, שאמירה זו היא יסוד ומפתח לכל המידות של ליל הסדר ומדות האמונה, האם יכול האדם להרגיש שהוא יצא ממצרים? אלא כוונת חז"ל, שעל האדם לקרב לחושיו ולהמחיש את ההרגשה של שפלות ועבדות ולעורר בעצמו את זה עד שירגיש זאת בעצמו, ואז יגיע לכך שירגיש גם את ההצלה של הגאולה ויגיע מצב שיוכל להודות לבורא באמת ובתמים. עניין זה מצאנו גם במצוות הלוואה לעני שכתוב "אם כסף תלוה את עמי את העני עמך" ומסביר רש"י שעליך להרגיש כאילו אתה עני, וכך תוכל תקיים את המצווה בשלמות.

"והיא שעמדה לאבותינו" (הגדרש"פ)

ממנהגי האר"י הוא להגביה את הכוס בשלב זה של ההגדה, ולכאורה לא ברור מה הקשר בין כוס היין לבין "והיא שעמדה", ראיתי מבארים על פי מה שאמרו חז"ל: "גזרו על יינם משום בנותיהם" כלומר אסרו חז"ל לשתות את יינם של הגויים כדי שלא נתחתן עם בנותיהם, וזהו "והיא", דהיינו כוס היין שאסרו חכמים לשתות עם הגויים, "שעמדה לאבותינו", וגרמה לכך שלא התערבו ולא נטמעו בין האומות.

"ואפילו כלנו זוכמים כלנו גבונים" (הגדרש"פ)

מה ההבדל בין חכם לנבון ניתן ללמוד מהסיפור שמביא רבינו יוסף חיים ב"עוד יוסף חיי". יום אחד יצא המלך לטייל מחוץ לעיר. ופנה אל הגאון רבי יהונתן אייבשיץ, בעל האורים ותומים בשאלה: "אומרים אתם כי 'חכם עדיף מנביא' (ב"ב יב) אמור נא לי, באיזה פתח אכנס לעיר כשאחזור, האם מן הפתח הגדול שבחומה, או מן הקטן"? השיבו רבי יהונתן: "אם אומר לאדוני המלך שיכנס בעד הפתח האחד, יתחכם להיכנס בעד הפתח השני. אכתוב את תשובתי על פתק אכניסו במעטפה ואחתמנה בטבעתי. לאחר שישוב המלך מטיולו וישב על כסאו בארמונו, ישבור את החותם לפני ויקרא את תשובתי". התשובה מצאה חן בעיני המלך ויעש כן. לקח המלך את המכתב החתום הניחו בחיקו ויצא לטיולו. כשעמד לשוב אמר לנפשו: "לא אכנס כדרכי בעד הפתח הגדול אלא אכנס בפתח הקטן". בהגיעו לשם חשב: "ודאי כתב הרב שאכנס בעד הפתח הקטן שלא כדרכי". ופנה לעבר הפתח הגדול. כשהגיע לשם התחרט: "ודאי צפה החכם היהודי כל זאת בעיני רוחו וכתב כן במכתבו". קיצורו של דבר, נתבלבלה דעתו ולא ידע כיצד לנהוג בסופו של דבר, עלתה במוחו המצאה להפר את שתי האפשרויות, הוא ציוה לעבדיו לפרוץ בחומה פתח שלישי בין שני הפתחים הקיימים. עשו כן והמלך נכנס בעד הפרצה. אז הוציא המלך מחיקו את המעטפה ושבר את החותם לעיני הרב ופתחו. וימצא כתוב בו משפט אחד, המצוטט מדברי המשנה: 'מלך פורץ לו גדר לעשות לו דרך' (פסחים קי) השתומם המלך ושאל: "כיצד ידעת זאת?" ענהו הרב: "הלא כה אמרו חכמים: 'חכם עדיף מנביא'". חישבתי את כל ההתלבטויות שיעברו על אדוני המלך והבנתי את הפתרון שיעלה על דעתו".

הגיגים לשביעי של פסח

"עזרם ובגננם הוא" (תהלים קטו ט)

מבאר רבינו החיד"א שהכתוב מרמז על מה שאמרו חז"ל על הפסוק "כי יד על כס י-ה מלחמה לה' בעמלק מדר דר" (שמות יד טז) שאין השם שלם ואין הכסא שלם עד שימחה זרעו של עמלק (רש"י), ונחסרו האותיות ו' ו-ה' משם ה' והאות א' מן הכסא. והשלמת השם והכסא תהיה סיבת הגאולה, כמו שנאמר "למעני למעני אעשה" (ישעיה מח' יא). וזה מה שנאמר "עזרם ומגנם הוא" כלומר מה שיעזור ויציל את ישראל הן האותיות "הוא" כלומר האותיות ה"ו משם ה' והאות א' שחסרה במילה כסא.

"וידעו מצרים כי אני ה'" (שמות יד' יז)

מובא ב"ספר התודעה", מפני מה זכו המצרים על הים לשלושה דברים גדולים: א. שהיתה להם טהרה במים קודם מותם, ב. שששים ריבוא מישראל היו בשעת יציאת נשמתם, ג. שמכספם וזהבם נעשה המשכן לה' ? התשובה היא שזהו שכר על מה שנאמר: "וידעו מצרים כי אני ה'", בזכות זה שברגע האחרון הכירו את כוח מלכותו של הקב"ה וידעו כי "אין עוד מלבדו".

ומה ההבדל בין ישראל למצרים? המצרים אינם באים לידי הכרה זו, אלא רק אחר שבולעים את כל המכות וחיותם פוסקת מהם, לכן נאמר "וידעו" בלשון נסתר, כלומר רק אחרי כל מה שעבר עליהם "ידעו", וכבר הם אינם יותר בעולם. אבל בישראל כתוב "וידעתם" בלשון נוכח. מפני שישראל זוכים להכיר את כוח מלכותו בעוד חיותם בהם, והם עצמם עדים חיים בעולם על מלכות שמים.

לרפואת כל חולי עמו ישראל ובכללם: אליהו בן חמו בר אסתר

הארות והערות ניתן להפנות לטלפון: 052-3268315 או בדוא"ל: Yossef.Benhamo@gmail.com

גמ"ח "יד יצחק": מבחר תפילין רש"י (ספרדי, אשכנזי, איטר) גמ"ח "בית יצחק": ספרים ל"חנוכת בית" ו"ברית יצחק"

חברת הבקשות "מאיר השחר": לימוד פיוטים ובקשות נוסח מרוקו בהדרכת ע"ה יוסף בן חמו

מדרשת "ויזרע יצחק": שיעור "דף יומי" בהדרכת ע"ה יוסף בן חמו בית כנסת "שבת אחים" נוה גן פ"ת 21:30-20:30

לבירור פרטים ולהשאלה - טלפון: 052-3268315